

Kiusallinen kesäihottuma on hoidettavissa

Kutiseva kesäihottuma on hevoselle kiusallinen ja pahimmassa tapauksessa myös erittäin tuskallinen vaiva. Tavallisimmat oireet ovat hännän ja harjan hankaaminen. Kutiseva iho hankautuu helposti rikki. Ärsyyntynyt iho paksumuu ja kuivuu. Kesäihottumaa esiintyy lämpimänä vuodenaikana maaliskuusta aina syyslokakuuhun asti.

Puhjettuaan kesäihottuma yleensä pahenee vuodesta toiseen. Huolellisella hoidolla sen pystyy useimmiten pitämään hallinnassa. Ihottuman aiheuttajaa ei tarkasti tunneta. Tällä hetkellä pääsyynä pidetään verta imeviä *Culicoides*-suvun polttiaisia. Myös mäkäräisillä, auringon-

valolla, iällä, hevosen perinnöllisyydellä, syntymämaalla ja maahantuontiajankohdalla on tutkimusten mukaan vaikutusta.

Yleisimmin kesäihottumaa tavataan maassamme islanninhevosilla, mutta myös suomenhevosilla, shetlanninponeilla, russeilla, täysverisillä ja arabeilla. Puoliverisetkään eivät ole täysin sen ulottumattomissa. Ihottumaa havaitaan harvoin varsoilla ja nuorilla hevosilla. Tuontihevosilla altistuminen ihottumalle tapahtuu tutkimusten mukaan yleensä vasta muutaman laidunkauden jälkeen.

Kesäihottuman yleisyyden on havaittu vaihtelevan maantieteellisesti. Islannissa ei ole todettu kesäihottumaa. Siellä syntyneiden islanninhevosien onkin maasta vienin jälkeen todettu sairastuvan herkemmin kesäihottumaan kuin saaren ulkopuolella syntyneiden. Lisäksi ne islanninhevoset,

jotka tuodaan Suomeen loka-maaliskuussa, sairastuvat useammin kuin kesäaikaan tuodut.

Polttiaiset useimmiten pääsyyllinen

Ihottuman pääaiheuttaja, polttiaiset, ovat aktiivisimmillaan keväällä ja syksyllä. Pienet, vain 1-2 mm pitkät hyönteiset viihtyvät parhaiten kosteassa, tyynessä ja yli +10 asteisessa säässä. Auringonnousut ja -laskut ovat niiden aktiivisinta vuorokaudenaikaa. Pimeään talliin tai pihattoon ne eivät yleensä lennä.

Hevosen suojaaminen polttiaisilta ja muilta hyönteisiltä onkin tärkein hoitokeino.

– Vältä altistumista, estä mahdollisuus hangata iho rikki, hoida ihoa ja pyri lievittämään kutinaa, eläinlääkäri Anna Sorsa neuvo.

Sorsan kokemusten perusteella kesäihottumaan tarkoitetut loimet ovat paras tapa suojata hevonen. - Loimen pitää olla oikea kesäihottumaloimi, sillä äärimmäisen pienet polttiaiset pääsevät puremaan tavallisten itikkaloimien läpi. Paljaaksi jäävät kohdat voi suojata hyönteiskarkotteella.

Voimakkaasti reagoivia hevosia täytyy pitää pahimpina aikoina tallissa, joskus jopa loimi päällä. Talli täytyy pitää mahdollisimman pimeänä ja ovet kiinni. Ikkunat ja tuuletusaukot pitää suojata erittäin tiheillä verkoilla

- Myös laitumelle rakennettu pihatto tarjoaa hevoselle valinnanmahdollisuuden. Sen täytyy olla sisältä pimeä, ja oviaukko suojattu esimerkiksi muoviliuskoilla, Sorsa neuvo.

Kutiavat hevoset raaputtavat itseään mihin tahansa. Siksi pihatosta tai tallista täytyy karsia pois ihon helposti rikkovat raakalaudat ja käyttää sähkölankaa pitämään hevonen irti epäsopivista raaputuskohdista.

Aloita suojaaminen keväällä ennen hyönteisten heräämistä

Hevosen suojaaminen lääkkein ja loimin on hyvä aloittaa jo ennen kuin polttiaiset ilmestyvät eli maalishuhtikuussa. Ärtynyt iho kovettuu ja kuivu, siksi se on tärkeä pitää pehmeänä. Ihoa vahvistavat vitamiinit (A, B ja E) parantavat yleisesti ihon kuntoa. Hankaamisesta muodostuvat haavat on pidettävä puhtaana, sillä ne tulehtuvat helposti. Kutinaa lievittävän voiteen levittäminen ärtyneisiin kohtiin helpottaa hevosen oloa ja vähentää hankaamisen tarvetta.

Voimakkaaksi päässeet ihottumaoireet joudutaan joskus hoitamaan kortisonikuurilla. Haittavaikutusten vuoksi kortisoni ei sovi pitkäaikaiseen käyttöön. Jotkut hevoset saavat helpotusta antihistamiinivalmisteista.

- Ihottumahevosille käytetään nykyään myös siedätyshoitoa, mutta sen tuloksista minulla ei ole vielä kokemusta, Sorsa kertoo. Hän myös muistuttaa, että loimitetut hevoset tarvitsevat D-vitamiinia, koska iho ei sitä peitettyä pysty tuottamaan.

Jenka pysyy kunnossa tarkalla läpivuotisella hoidolla

Vaskiolaisen Karoliina Knaapisen suomenhevosenruuna Jenka alkoi seitsemän vuotta sitten hankaamaan harjaansa ja hevosen kerääntyi nestettä.

- Ajattelin vain johtuvan auringosta ja vahvasta ruohosta. Eläinlääkäriltään eivät vielä silloin tarkkaan tiedäneet, mistä on kyse, Karoliina kertoo. Jenkan oireet pahenivat vuo-

sien myötä, ja samalla lahjakkaan koulu- ja estehevosen suorituskyky laski kesäisin. - Hevonen oli ahdistunut ja sen ratsastettavuus kärsi. Tajusin vähitellen, että suurimman ongelman aiheuttavat hyönteiset. Olen kokeillut kesäihottumaan kaikki mahdolliset keinot, ja löytänyt vihdoin toimivan hoitotavan.

Talviaikaan Karoliina pitää tarkasti huolta Jenkan ruokavaliosta ja sisäloishäädöstä. Keväisin hänen mielestään tärkeintä on aloittaa hoito ennen kuin hevonen alkaa kutista. Mitä pidempään hevonen pysyy oireettomana, sitä helpommaksi kesä muodostuu.

- Aloitan maaliskuussa hyönteiset karkottavalla ulkoloislääkkeellä ja uusin käsittelyn kolmen viikon välein. Vaikka hyönteiset edelleen toki purevat, lähtee niiltä lähes heti taju, eikä hevosen reaktio puremaan ole niin voimakas.

Loimituksen Karoliina aloittaa huhtikuun puolivälissä. Jenka on polttiaisten ilmentyttyä yöt ulkona ja päivät tallissa. - Laitumeksi valitsen syödyn ja kuivan alueen, missä polttiaisia on vähiten.

Lisääntynyt UV-säteily aiheuttaa ongelmia myös hevosilla. - Olen rakentanut laitumille katoksia, joiden alle hevoset pääsevät auringolta suojaan. Joillakin hevosilla joudun myös käyttämään valkoiseen pigmenttiin aurinkosuojavoidetta, jonka kerroin on 55. Mielestäni voimakkaalla auringonvalolla on myös osuutensa kesäihottuman puhkeamiseen.

Ongelmiaho on pidettävä puhtaana ja pehmeänä. - Pesen hien pois vedellä. Shampooa en käytä, koska se poistaa ihon oman rasvan. Käytän ihoa pehmentävää ja hoitavaa ainetta harjaan ja häntään. Levitan myös kutinaa lievittävää voidetta 3-4 kertaa päivässä. Ne helpottavat Jenkan oloa.

Kesäihottumahevosen hoitaminen on aikaavievää.

- Kisa- ja käyttöhevoselle tauti on ongelma, koska se voi pahimmillaan tehdä treenämisen mahdottomaksi. Hyvällä hoidolla oireet saa pidettyä kurissa, mutta työstä se on.

Kati Hurme-Leikkonen

Kuvat: Minna Svartsjö

